

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

วิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย มรดก

AJ. CHONTHICHA SURATTANASANYA

ทายาท และคุณสมบัติของทายาท

- ทายาท ได้แก่ บุคคลซึ่งจะมีสิทธิได้รับมรดกของเจ้ามรดก

คุณสมบัติของทายาท

— บุคคลซึ่งจะมีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตายต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1. ต้องมีสภาพบุคคลอยู่ในขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย
 - การเป็นทายาทเป็นสิทธิประการหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องมีผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย ฉะนั้นทายาทจึงต้องมีสภาพบุคคลในขณะที่สิทธิในการเป็นทายาทเกิดขึ้น

- จะเห็นบุคคลดังต่อไปนี้จึงไม่มีฐานะเป็นทายาท
 - ก. บุคคลซึ่งสิ้นสภาพบุคคลไปก่อนที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ไม่ว่าจะโดยสภาพ หรือโดยผลของกฎหมาย
 - ข. บุคคลซึ่งสิ้นสภาพบุคคลพร้อมกับเจ้ามรดก

มาตรา ๑๖๐๔ “บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลหรือสามารถมีสิทธิได้ตามมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าเด็กที่เกิดมารอดอยู่ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายนั้น เป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย”

310 วัน

เจ้ามรดกตาย

ทายาทตายก่อน

ทายาทตายพร้อม

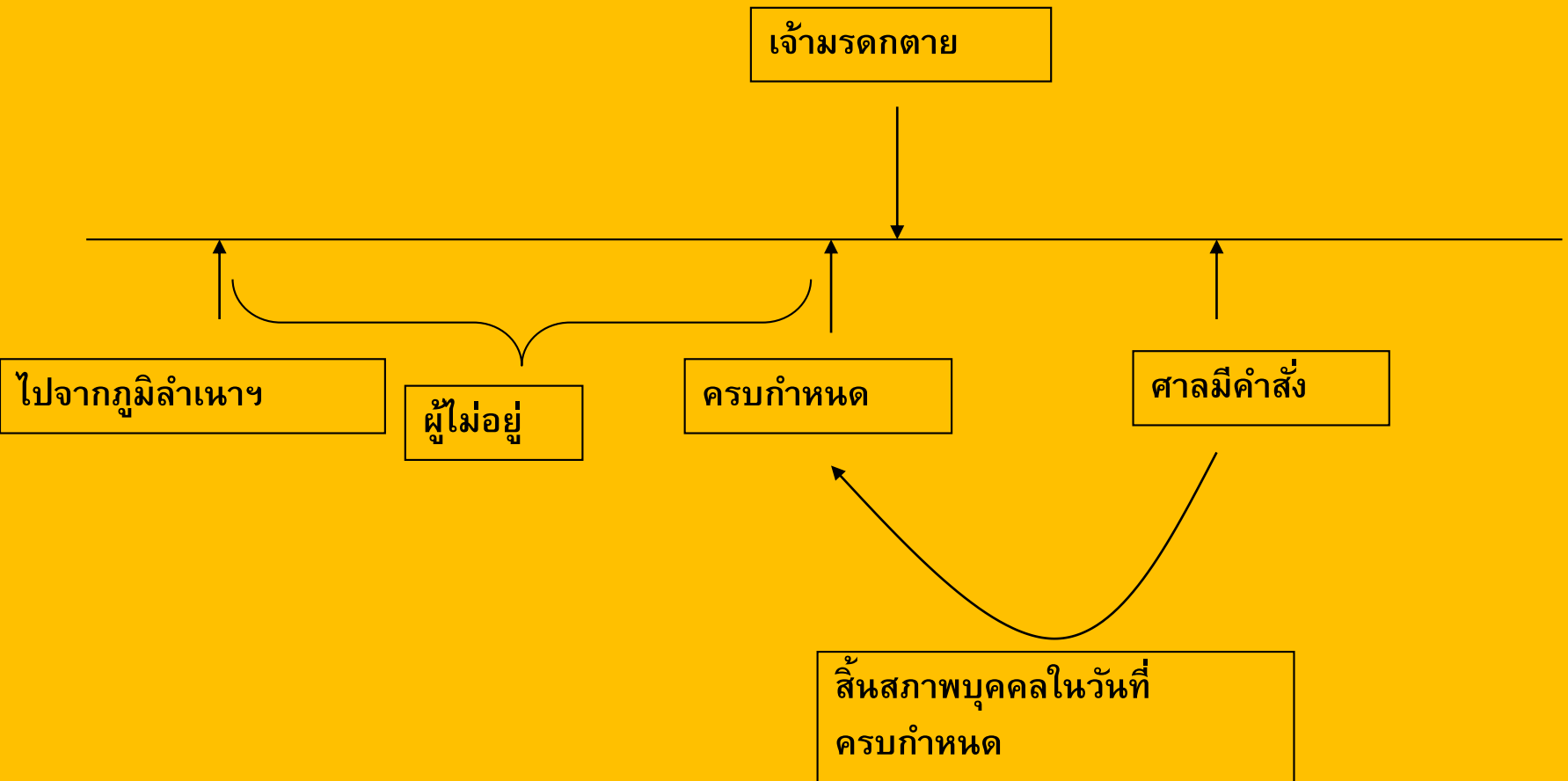
310 วัน

เจ้ามรดกตาย

มีสภาพบุคคล

— ค. บุคคลซึ่งมีสภาพบุคคลภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย
ยกเว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

มาตรา 1604 ว. 2 “เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าเด็ก
ที่เกิดมารอดอยู่ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่
ความตายนั้น เป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่
ความตาย”

เจ้ามรดกตาย

ทายาทมีสภาพบุคคล

310 วัน

เจ้ามรดกตาย

มีสภาพบุคคล

- 2. ต้องมีฐานะเป็นทายาทประเภทหนึ่งประเภทใด หรือทั้งสองประเภทดังต่อไปนี้
 - 2.1 ทายาทโดยธรรม หรือสิทธิในการรับมรดกโดยธรรม
 - 2.2 ทายาทโดยพินัยกรรม หรือสิทธิในการรับมรดกโดยพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๐๓ “กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย หรือโดยพินัยกรรม

ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม”

ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม””

มาตรา 1620 “ถ้าผู้ใดตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้หรือทำพินัยกรรมไว้ แต่ไม่มีผลบังคับได้ ให้ปันทรัพย์มรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายนั้นตามกฎหมาย

ถ้าผู้ใดตายโดยได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมนั้นจำหน่ายทรัพย์หรือมีผลบังคับได้แต่เพียงบางส่วนแห่งทรัพย์มรดก ให้ปันส่วนที่มีได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมหรือส่วนที่พินัยกรรมไม่มีผลบังคับให้แก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย”

เจ้ามรดก

ทายาทโดย
ธรรม

ทายาทโดย
พินัยกรรม

ก

ข

ค

ก

สิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม

- บุคคลซึ่งมีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท
 - 1. ทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรส ม.1629 ว.2
 - 1.1 มีฐานะเป็นคู่สมรสของเจ้ามรดกในขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย
มาตรา ๑๖๒๙ ว.๒ “คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา ๑๖๓๕”
 - 1.2 การเป็นคู่สมรสพิจารณาจากการจดทะเบียนสมรส ขอให้เป็นคู่สมรสที่สุจริต แม้ผลของการสมรสจะเป็นโมฆียะ โมฆะ ก็ตาม ตราบใดที่ศาลยังมิได้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้เพิกถอน หรือโมฆะ คู่สมรสก็มีสิทธิเป็นทายาทโดยธรรม
 - ยกเว้นแต่ การสมรสจะเกิดจากการสมรสซ้อน

- 1.3 การสมรสที่เกิดขึ้นก่อน 2477 ไม่ต้องมีการจดทะเบียนสมรส และสามีสามารถมีภรรยาได้หลายคน ภรรยาทุกคนถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรสทั้งหมด ดู ม. 1636

มาตรา ๑๖๓๖ “ถ้าเจ้ามรดกมีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ หลายคนยังมีชีวิตอยู่ ภรรยาเหล่านั้นทั้งหมดรวมกันมีสิทธิได้รับมรดกตามลำดับชั้นและส่วนแบ่งดังระบุไว้ในมาตรา ๑๖๓๕ แต่ในระหว่างกันเองให้ภรียน้อยแต่ละคนมีสิทธิได้รับมรดกถึงส่วนที่ภรียาหลวงจะพึงได้รับ”

- 1.4 มีสภาพบุคคลอยู่ในขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

ผลของการสมรส

	ด้านส่วนตัว/ให้อุปการะ	ด้านทรัพย์สิน	ความเป็นทายาท
สมบุรณ์	เกิด	เกิด	เกิด
โมฆียะ	เกิด	เกิด	เกิด
โมฆะ	เกิด ม.1499 ว.1	ไม่เกิด ม.1498 ว. 1	เกิด <u>ยกเว้น</u> <u>โมฆะเพราะ</u> <u>สมรสซ้อน</u> <u>ม.1499</u>

— 2. ทายาทโดยธรรมประเภทญาติ ม.1629 ว. 1

มาตรา 1629 ว.1 ทายาทโดยธรรมมีหล้าลำดับเท่านั้น และ
ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรค 2 แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับ
มรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ผู้สืบสันดาน
- (2) บิดามารดา
- (3) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (4) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
- (5) ปู่ ย่า ตา ยาย
- (6) ลุง ป้า น้า อา”

- (1) ผู้สืบสันดาน ได้แก่ ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมาของเจ้ามรดก ซึ่งได้แก่ ลูก หลาน เหลน หล่อน ลื้อ เล้า...

— ผู้สืบสันดานชั้นบุตรของเจ้ามรดก ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

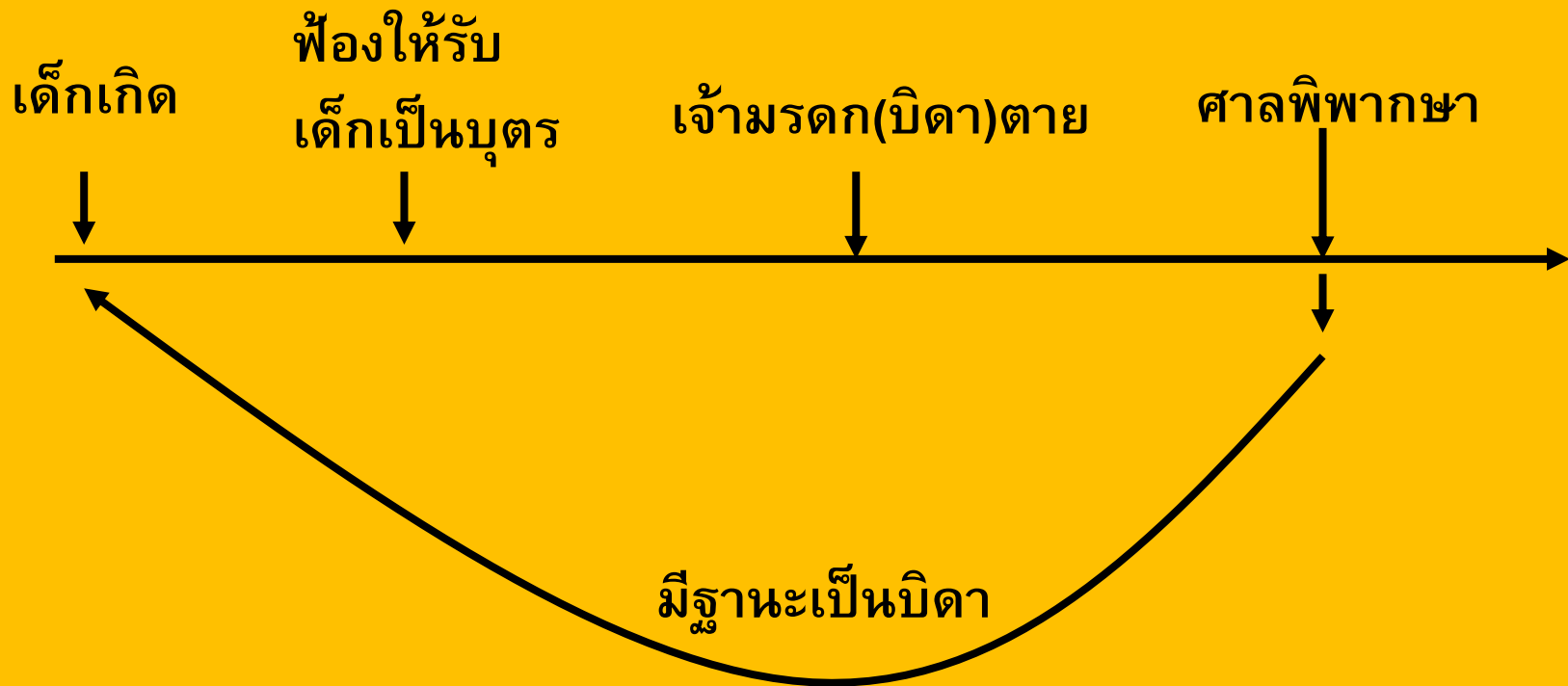
A. บุตรที่เกิดจากการสมรสระหว่างเจ้ามรดก กับคู่สมรส โดยไม่ต้องพิจารณาถึงผลของการสมรสระหว่างของเจ้ามรดก กับคู่สมรส

- เด็กที่เกิดภายใน 310 วันนับแต่การสมรสสิ้นสุดลง โดยหญิงมิได้จดทะเบียนใหม่ ถือเป็นบุตรของอดีตสามี
- เด็กที่เกิดภายใน 310 วันนับแต่การสมรสสิ้นสุด โดยหญิงฝ่าฝืน ม. 1453 ถือเป็นบุตรของสามีใหม่

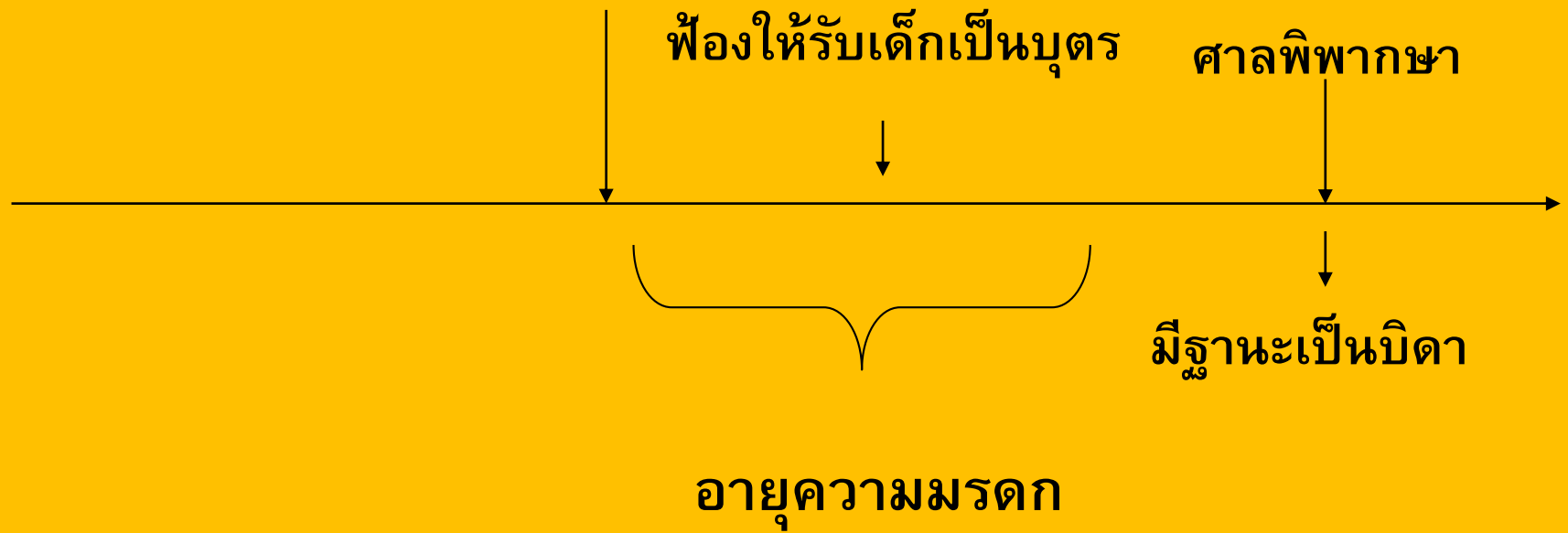
- เด็กที่เกิดจากหญิงก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาให้การสมรสเป็นโมฆะ หรือภายใน 310 วันนับแต่นั้น เป็นบุตรของอดีตสามี (ม. 1536 ว.2)
- เด็กที่เกิดจากหญิงก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาให้การสมรสเป็นโมฆะเพราะเหตุสมรสซ้อน หรือภายใน 310 วันนับแต่นั้น เป็นบุตรของสามีใหม่ (ม.1538 ว.3)

B. บุตรนอกสมรส(ม. 1547, 1557) แต่บิดาได้

- 1) จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรของตน หรือ
- 2) ศาลได้มีคำพิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรของบิดา หรือ
 - » การฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตรภายหลังที่บิดาถึงแก่ความตาย
ถ้าได้ฟ้องภายในอายุความมรดก คือ ภายใน 1 ปี นับแต่บิดาถึงแก่ความตาย เด็กนั้นมีสิทธิได้รับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม ตามมาตรา 1558
- 3) บิดาได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาของเด็กภายหลังจากที่เด็กเกิด

บิดาทาย

จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร

เจ้ามรดก(บุตร)ตาย

มีฐานะเป็นบิดา

C. บุตรนอกสมรส แต่บิดาได้รับรองเด็กโดยพฤตินัย

มาตรา ๑๖๒๗ “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว และบุตรบุญธรรมนั้นให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้”

- ❖ การรับรองโดยพฤตินัย เช่น การให้เด็กใช้นามสกุล การนำเด็กไปแจ้งเกิดโดยระบุว่าเป็นบุตรของตนเอง การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก การแสดงต่อสังคมว่าเด็กเป็นบุตรของตน การให้การรับรองมารดาของเด็กว่าเป็นภริยาของตน
- ❖ กฎหมายให้สิทธิแก่บุตรนอกสมรสเฉพาะการรับมรดกของบิดาเท่านั้น ส่วนสิทธิประการอื่นอย่างบุตรชอบด้วยกฎหมายจะพึงมีบุตรนอกสมรสไม่มีสิทธิ จนกว่าจะมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

D. บุตรบุญธรรม

- ❖ การเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องมีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร ลำพัง แต่สงเสีย อุปการะไม่ทำให้มีฐานะเป็นบุตรบุญธรรม
- ❖ กรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็น ผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น เว้นแต่ คู่สมรสของผู้รับ บุตรบุญธรรมจะรับบุตรบุญธรรมนั้นด้วย
- ❖ บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นทายาทโดยธรรมเฉพาะต่อผู้รับบุตรบุญ ธรรมเท่านั้น

- (2) บิดามารดา(ของเจ้ามรดก)

- 2.1 มารดา ได้แก่ มารดาที่ให้กำหนดเจ้ามรดก (มารดายอมเป็นมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรเสมอ)

- มารดาบุญธรรมไม่มีฐานะเป็นทายาทโดยธรรมตาม ม. 1629 (2) ตาม มาตรา 1598 /29

มาตรา 1598/29 “การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุการรับบุตรบุญธรรมนั้น”

–2.2 บิดา ได้แก่

- 1). บิดาซึ่งได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาของเจ้ามรดก โดยไม่ต้องพิจารณาผลของการสมรส
 - จดทะเบียนก่อนเจ้ามรดกตาย มีฐานะเป็นบิดาชอบด้วยกฎหมายของเจ้ามรดกตั้งแต่ขณะเจ้ามรดกเกิด
 - จดทะเบียนหลังเจ้ามรดกตาย ไม่มีสิทธิได้รับมรดกของเจ้ามรดก เพราะไม่มีสถานะภาพเป็นบิดาชอบด้วยกฎหมาย ขณะเจ้ามรดกตาย

- 2). บิดาซึ่งจดทะเบียนรับเจ้ามรดกเป็นบุตร
—การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร ต้องกระทำขณะบุตร
ยังมีชีวิตอยู่
- 3). บิดาซึ่งศาลพิพากษาว่าเป็นบิดาโดยชอบด้วย
กฎหมาย

- ข้อสังเกต

- บิดาดังต่อไปนี้ ไม่มีฐานะเป็นทายาทตามมาตรา 1629(2)

1. บิดาบุตรธรรม

มาตรา 1598/29 “การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุการรับบุตรบุญธรรมนั้น”

2. บิดาซึ่งรับรองบุตรโดยพฤตินัย

- การรับรองบุตรโดยพฤตินัย กฎหมายให้สิทธิแต่บุตรเท่านั้น ไม่ให้สิทธิแก่บิดาที่รับรองโดยพฤตินัย ตาม ม. 1627

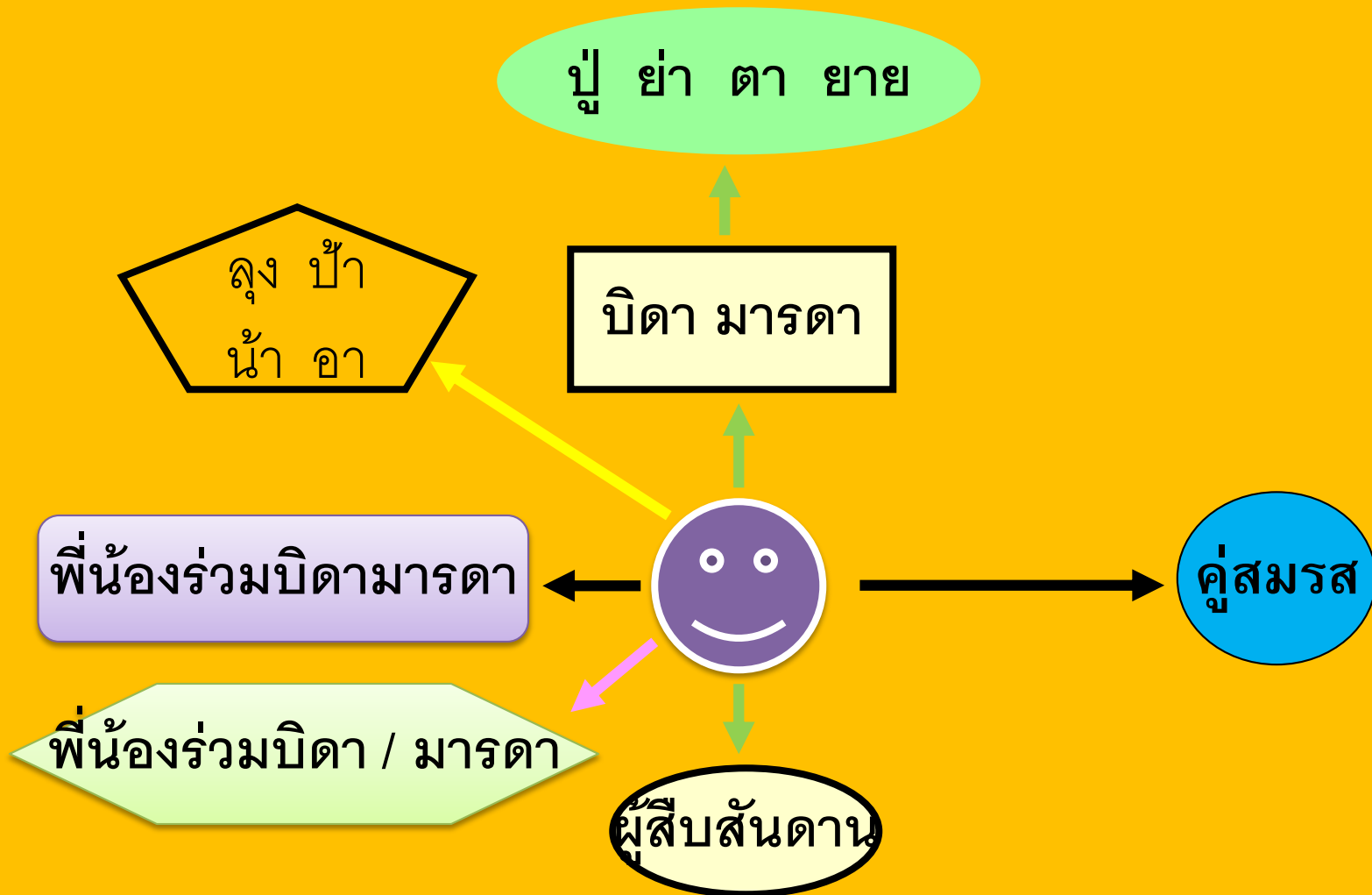
มาตรา 1627 “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว และบุตรบุญธรรม ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้”

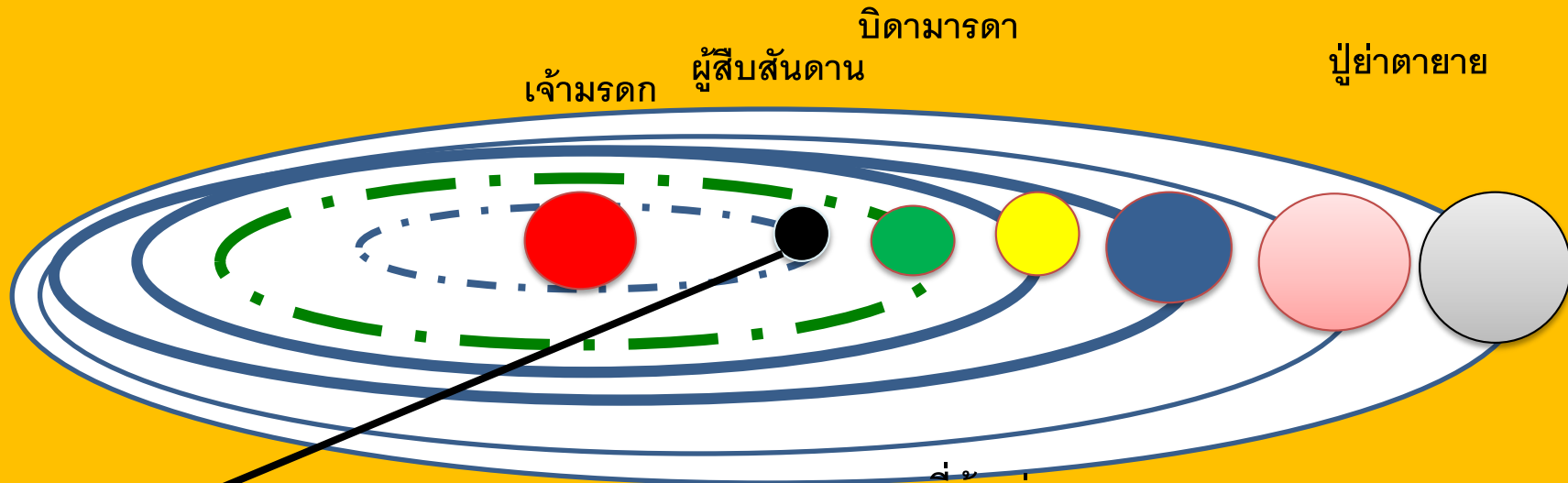
มาตรา 1629 ว.1 ทายาทโดยธรรมมีหลักลำดับเท่านั้น และ
ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรค 2 แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับ
มรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ผู้สืบสันดาน
- (2) บิดามารดา
- (3) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (4) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
- (5) ปู่ ย่า ตา ยาย
- (6) ลุง ป้า น้า อา”

พิจารณา
ตามความ
เป็นจริง

ลำดับของทายาท โดยธรรม

ผู้สืบสันดาน

บุตร

หลาน

เหลน

หลอน

พี่น้องร่วม
บิดามารดา

พี่น้องร่วม
แต่บิดามารดา

THANK YOU
THANK YOU
THANK YOU

THANK YOU

THANK YOU
THANK YOU
THANK YOU